

פרשת צו

Rabbi Ari Kahn

ari.kahn@biu.ac.il

1. ויקרא פרק ז פסוק יא - כא (פרשת צו)

(יא) וזאת תורת זבח השלמים אשר יקריב לה': (יב) אם על-תודה יקריבו ויהקריבו על-זבח התודה חלות מצות בלולת בשמן ורקיקי מצות משקים בשמן וסלת מרבכת חלת בלולת בשמן: (יג) על-חלת לחם חמץ יקריב קרבנו על-זבח תובת שלמיו: (יד) והקריב ממנו אחד מכל-קרבן תרומה לה' לפהו הורק את-זם השלמים לו יהיה: (טו) ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל לא-יגית ממנו עד-בקר: (טז) ואם-גדרו או נדבה זבח קרבנו ביום הקריבו את-זבחו יאכל וממחרת והנותר ממנו יאכל: (יז) והנותר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף: (יח) ואם האכל מאכל מבשר-זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה והגפיש האכלת ממנו עונה תשא: (יט) והבשר אשר-יגע בכל-טמא לא יאכל באש ישרף והבשר פל-טהור יאכל בשר: (כ) והגפיש אשר-תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטמאתו עליו ונכרתה הגפיש ההוא מעמיה: (כא) ונפש פיתגע בכל-טמא בטמאת אדם או בבהמה טמאה או בכל-שקץ טמא יאכל מבשר-זבח השלמים אשר לה' ונכרתה הגפיש ההוא מעמיה:

2. בראשית פרק ח פסוק כ - כא (פרשת נח)

(כ) ויבן נח מזבס לה' ויטח מכלו בהמה הטהרה ומכל העוף הטהור ויעל עלת במזבס: (כא) ויבן ה' את-יריח הניחח ויאמר ה' אלי-לבו לא-אסף לקלל עוד את-האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעריו ולא-אסף עוד להכות את-כל-חי באשר עשיתי:

3. ויקרא פרק א פסוק א - יג (פרשת ויקרא)

(א) ויקרא אל-משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר: (ב) דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם אדם פיי-יקריב מכם קרבן לה' מו-הבהמה מו-הבהמה מו-הבהמה ומו-הצאן תקריבו את-קרבנכם: (ג) אם-עלה קרבנו מו-הבקר זכר תמים יקריבו ואל-פתח אהל מועד יקריב אתו לרצנו לפני ה': (ד) וסמד ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו: (ה) ושתט את-גו הבקר לפני ה' ויהקריבו בני אהרן הכהנים את-הזם ונרקו את-הזם על-המזבס סביב אשר-פתח אהל מועד: (ו) והפשיט את-העלה ונתח אתה לנתחיה: (ז) ונתנו בני אהרן הפהו אש על-המזבס וערכו עצים על-האש: (ח) וערכו בני אהרן הכהנים את-הקראש את-הפדר על-העצים אשר על-האש אשר על-המזבס: (ט) וקרבו וקרעו ירתץ במים והקטיר הפהו את-הכל המזבחה עלה אשה ריס-ניחוס לה': ס (י) ואם-מו-הצאן קרבנו מו-הכשבים או מו-העזים לעלה זכר תמים יקריבו: (יא) ושתט אתו על גרד המזבס צפנה לפני ה' ונרקו בני אהרן הכהנים את-דמו על-המזבס סביב: (יב) ונתח אתו לנתחיו ואת-פדרו וערד הפהו אתם על-העצים אשר על-האש אשר על-המזבס: (יג) ונקרב והקרעו ירתץ במים והקריב הפהו את-הכל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריס ניחוס לה': פ

4. ויקרא פרק ב (פרשת ויקרא)

(א) ונפש פיי-תקריב קרבן מנחה לה' סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתנו עליה לבנה: (ב) והביאה אל-בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה על פל-לבנתה והקטיר הפהו את-אזפרתה המזבחה אשה ריס ניחוס לה': (ג) והנותר מו-המנחה לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי ה': ס

(יד) ואם-תקריב מנחת בכורים לה' אביב קלוי באש גרש פרמל תקריב את מנחת בכוריה: (טו) ונתת עליה שמן ושמת עליה לבנה מנחה הוא: (טז) והקטיר הכהן את-אזפרתה מגרשה ומשמנה על פל-לבנתה אשה לה: פ

5. ויקרא פרק ג פסוק א - ה (פרשת ויקרא)

(א) ואם-זבח שלמים קרבנו אם מן-הבקר הוא מקריב אם-זכר אם-נקבה תמים יקריבנו לפני ה': (ב) וסמוך ידו על-ראש קרבנו ושחטו פתח אהל מועד וזרקו בנז אהרן הכהנים את-הדם על- המזבח סביב: (ג) והקריב מזבח השלמים אשה לה' את-החלב המכסה את-הקרב ואת פל-החלב אשר על- הקרב: (ד) ואת שתי הפליות ואת-החלב אשר עלהן אשר על-הפסלים ואת-היתרת על-הכבד על- הפליות וסירנה: (ה) והקטירו אתו בגי-אהרן המזבחה על-העלה אשר על-העצים אשר על-האש אשה ריח ניחח לה': פ

6. ויקרא פרק ו פסוק ז - יא (פרשת צו)

(ז) ונאת תורת המנחה הקרב אתה בגי-אהרן לפני ה' אל-פני המזבח: (ח) והרים ממנו בקמצו מסלת המנחה ומשמנה ואת פל-הלבנה אשר על-המנחה והקטיר המזבח ריח ניחח אזפרתה לה': (ט) והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו מצות תאכל במקום קדש בתצר אהל-מועד יאכלוה: (י) לא תאפה חמץ חלקם נתתי אתה מאשי קדש קדשים הוא כחטאת וכאשם: (יא) פל-זכר בבגיו אהרן יאכלנה חק-עולם לדורתיכם מאשי ה' פל אשר-יגע בהם יקדש: פ

7. רבינו בחיי ויקרא פרק ז פסוק יא (פרשת צו)

וזאת תורת זבח השלמים. קרבן זה שני מיניו: תודה ושלמים. קרבן תודה היה מביא עמו לחם מצה חמץ והיו ארבעים חלות עשר של מצה, ועשר של חמץ, ועשר של ריקין, ועשר של רבוכין, וזה שכתוב: "והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולות בשמן וריקין מצות משוחים בשמן וסולת מרובכת חלות בלולות בשמן", ואח"כ אמר: "על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו", הרי ארבעה מיניו, ואמר הכתוב: "והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה", באר שיקח משלשה מיניו אלו מכל אחד ואחד מהם תרומה, כלומר המעשר, וזהו כתרומת מעשר שנותן לוי לכהן מעשר מן המעשר הנקרא תרומת מעשר. וא"כ הרי שלשים מצות ועשר חמץ. ודרשו רז"ל (מנחות עז ב) כי משקל עשר של חמץ כמשקל שלשים של מצות, וכן נראה מן הכתוב שחלק אותן, והלשון מוכיח, כי הזכיר: "חלות מצות בלולות בשמן וריקין מצות משוחים בשמן וסולת מרובכת חלות בלולות בשמן", הודיענו בזה השואתן כי כל מין מהן עשר, והזכיר אח"כ: "על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו". וקרבן השלמים אינו באה על ההודאה והוא נדר או נדבה, כענין שכתוב: "ואם נדר או נדבה זבח קרבנו", ואין המביאו חייב להביא לחם. ומה שהיה מקריב לחם חמץ בקרבן תודה והלא אמרה תורה: (ויקרא ב, יא) "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו", אבל הענין כי לא היה קרב על גבי המזבח, ואין הכונה בו לקרבן רק לתנופה.

8. שמות פרק יב פסוק ג - כ (פרשת בא)

(ג) וזבחו אל-פל-עדת ישראל לאמר בפעש' לתדש הגה ויקחו להם איש ששה לבית-אבת ששה לבית: (ד) ואם-ימעט הבית מהיות מש' ולקח הוא ושכנו הקרב אל-ביתו במכסת נפשת איש לפי אכלו תכסו על- הש' (ה) ששה תמים זכר פוי-שנה יהיה לכם מן-הפכשים ומן-העזים תקחו: (ו) והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לתדש הגה ושחטו אתו פל קהל עדת-ישראל בין הערבים: (ז) ולקחו מן-הדם ונתנו על-שתי המזוזת ועל-המשקוף על הבתים אשר-יאכלו אתו בהם: (ח) ואכלו את-הבשר בלילה הגה צלי-אש ומצות על-מררים יאכלוה: (ט) אל-תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים פי אם-צלי-אש ראשו על-פרעיו ועל-קרבו: (י) ולא-תותירו ממנו עד-בקר והנותר ממנו עד-בקר באש תשרפו: (יא) וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים געליכם בגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם אתו בחפזון פסח הוא לה': ... (יד) והיה היום הגה לכם לזכרון וסגתם אתו תג לה' לדורתיכם תקת עולם תתגהו: (טו) שבעת ימים מצות תאכלו אף ביום הראשון משביתו שאר מבתיכם פי פל-אכל חמץ ונכרתה הגפש שהוא מישראל

מיום הראשון עד-יום השבעי: (טז) וביום הראשון מקרא-קדש וביום השביעי מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכה לא-יעשה בהם אך אשר יאכל לכל-נפש הוא לבדו יעשה לכם: (יז) ושמרתם את-המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את-צבאותיכם מארץ מצרים ושמתם את-היום הזה לדרתכם תקת עולם: (יח) בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות עד יום האחד ועשרים לחדש בערב: (יט) שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כיו כל-אכל מהמצות ונכרתה הגפוש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ: (כ) כל-מהמצות לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות: פ

9. ספורנו ויקרא פרק ז פסוק יא (פרשת צו)

אמר וזאת תורת זבח השלמים, והודיע שאף על פי שכל השלמים קדשים קלים, מכל מקום יש חלוק ביניהם שאם הם על אודות הודאה, יהיה עמהם לתת בתוכו מין חמץ. כי אמנם סבת הסכנה אשר עליה ההודאה הוא שאור שבעיסה, מכל מקום מיני המצות רבות עליו, וברבות הלחם יתפרסם הנס לאוכלים רבים, וכלם נאכלים בזמן קדשי קדשים שהם ליום ולילה. אבל כשהם שלמים פשוטים שלא לתודה, זמנן לשני ימים ולילה אחד ועם היות כלם קדשים קלים, נאסרה הטומאה באוכלים ובנאכלים, וחיוב הכרת הוא בטמא שאכל את הטהור, הקרב לאכול מהקדש הטהור וטמאתו עליו, שהוא מחלל את הקדש:

10. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נד עמוד ב

אמר רב יהודה אמר רב: ארבעה צריכין להודות: יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שקהה חולה ונתרפא, ומי שקהה חבוש בבית האסורים ויצא.

11. משנה מסכת פסחים פרק י

(ד) מגזגו לו כוס שני, וכאן הבן שואל אביו. ואם אין דעת בבן, אביו מלמדו, מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה, הלילה הזה פלו מצה. שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, הלילה הזה מרור. שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי, שלוק, ומבשיל, הלילה הזה פלו צלי. שבכל הלילות אנו מטבילין פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים.

12. ויקרא פרק כג פסוק ד - כב (פרשת אמור)

(ד) אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדים: (ה) בתקדש הראשון בארבעה עשר לתקדש בין הערבים פסח לה': (ו) ובחמשה עשר יום לתקדש הזה תג המצות לה' שבעת ימים מצות תאכלו: (ז) ביום הראשון מקרא-קדש יהיה לכם פל-מלאכת עבודה לא תעשו: (ח) והקרבתם אשה לה' שבעת ימים ביום השביעי מקרא-קדש פל-מלאכת עבודה לא תעשו: פ (ט) וידבר ה' אל-משה לאמר: (י) דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם כִּי-תבאו אל-הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את-קצירה וקבאתם את-עמר ראשית קצירכם אל-הפקן: (יא) והגיה את-העמר לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת וניפנו הפקן: (יב) ועשיתם ביום הגיפכם את-העמר כבש תמים בן-שנתו לעלה לה': (יג) ומנחתו שני עשרונים סלת בלולה בשמן אשה לה' ריש גיחם וגספה גין רביעת הקין: (יד) ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד-עצם היום הזה עד הביאתם את-קרבן אלהיכם תקת עולם לדרתיכם בכל משבתיכם: ס (טו) וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאתם את-עמר התנופה שבע שבבות תמימת התגינה: (טז) עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה קדשה לה': (יז) ממושבתיכם תביאו לחם תנופה שתיים שני עשרונים סלת תהלינה חמץ תאפינה בפורים לה': (יח) והקרבתם על-הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן-בקר אחד ואילם שנים יהיו עלה לה' ומנחתם וגספיהם אשה ריש-גיהם לה': (יט) ועשיתם שעיר-עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים: (כ) והגיה הפקן אתם על לחם הפורים תנופה לפני ה' על-שני כבשים קדש יהיו לה' לפקן: (כא) וקראתם בעצם היום הזה מקרא-קדש יהיה לכם פל-מלאכת עבודה לא תעשו תקת עולם בכל-מושבתיכם לדרתיכם: (כב) ובקצרתם את-קציר ארצכם לא-תכלה פאת שדה בקצרה וקצת קצירה לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני ה' אלהיכם:

13. כלי יקר ויקרא פרק כג פסוק טז (פרשת אמור)

והקרבתם מנחה חדשה לה'. סימן ליום מתן תורה כי התורה צריכה להיות חדשה אצל האדם בכל יום כאילו היום קיבלה מהר סיני... והיו בשתי הלחם החמץ אשר היצר הרע נמשל בו, כי בלשון חז"ל (ברכות ז' א) הוא נקרא שאור שבעיסה לפי שבמקום שהתורה מצויה שם אין היצר הרע יכול להזיק כמו שאמרו חז"ל (קידושין ב) אמר הקדוש ברוך הוא בראתי היצר הרע בראתי לו תבלין דהיינו התורה, ואלמלא היצר הרע לא היה הקדוש ברוך הוא מוריד התורה מן העליונים אל התחתונים כי בטענה זו נצח משה רבינו את המלאכים כשאמרו לפני הקדוש ברוך הוא חמדה גנוזה יש לך וכו' ואתה רוצה ליתנה לבשר ודם, והשיב להם משה כלום יש יצר הרע ביניכם וכו' (שבת פח ב) ורצה לומר שהיה צורך ליתן התורה אל התחתונים כדי ליתן להם תבלין על היצר הרע הכרוך בהם למלא חסרונם לכך נאמר חמץ תאפינה:...

14. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יז עמוד א

איכא דאמרי: הא רב המנונא מצלי לה, ורבי אלכסנדר בן רמי דמצלי אמר הכי: רבון העולמים, גלוי ונדוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעפב? שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות. יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם, ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם.

15. רש"י מסכת ברכות דף יז עמוד א

ומי מעכב - שאין אנו עושים רצונך. שאור שבעיסה - יצר הרע שבלבנו, המחמיצנו.

16. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סב עמוד ב

אמרו, שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטופרס, וכלן מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה... תנא, פלם מתו מפסח ועד עצרת.

17. שמות פרק יט פסוק ב (פרשת יתרו)

ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחגו במדבר ויחן-שם ישראל נגד ה':

18. רש"י שמות פרק יט פסוק ב (פרשת יתרו)

ויחן שם ישראל - כאיש אחד בלב אחד, אבל שאר כל החניות בתרעומת ובמחלוקת:

19. בראשית פרק ד (פרשת בראשית)

(א) והאדם ידע את-תנוה אשתו ופלג ותלד את-לנו ותאמר קניתי איש את-ה': (ב) ותסוף ללדת את-אחיו את-הקבל ויהי-הקבל רעה צאן ולנו הנה עבד אדמה: (ג) ויהי מקץ ימים ויבא לנו מפרי האדמה מנקה לה': (ד) והקבל הביא גם-הוא מבכרות צאנו ומחלבהו וישע ה' אל-הקבל ואל-מנחתו: (ה) ואל-קינו ואל-מנחתו לא שעה ויחסר לקינו מאד ויפלו פגיו: (ו) ויאמר ה' אל-קינו למה חרה לך ולמה נפלו פגיו: (ז) הלווא אמ-תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ ואלו תשוקתו ואתה תמשל בו: (ח) ויאמר קינו אל-הקבל אחיו ויהי בהיותם בשדה ויגם קינו אל-הקבל אחיו וינהגהו: (ט) ויאמר ה' אל-קינו אי הקבל אחיך ויאמר לא ידעתי השמר אחי אנכי: (י) ויאמר מה עשית קול דמי אחיך צעקים אלי מן-האדמה: (יא) ועתה ארוך אתה מן-האדמה אשר פצתה את-פיה לקחת את-דמי אחיך מידך:

20. אבן עזרא שיטה אחרת - פירוש בראשית פרק ד פסוק ג (פרשת בראשית)

(ג) ויהי מקץ ימים - שנה תמימה שישובו הימים כאשר היו, והעד: מימים ימימה (שמו' יג, י). וזאת השנה לעבודת האדמה, כמו: ויהי מקץ שנתים ימים (ברא' מא, א) לצאת שר המשקים:

21. בראשית רבה (וילנא) פרשה כב סימן ד (פרשת בראשית)

ויהי מקץ ימים (בראשית ד:ג'), רבי אליעזר ורבי יהושע. רבי אליעזר אמר בתשרי נברא העולם. רבי יהושע אמר בניסן נברא העולם. מאן דאמר בתשרי נברא העולם עשה הקבל קים מן הסג ועד החנפה. מאן דאמר בניסן נברא העולם עשה הקבל קים מן הפסח ועד העצרת. בין לדברי אלו הפל מודים שלא עשה הקבל בעולם יותר מתמימים יום.

22. מדרש אגדה (בובר) בראשית פרק ד פסוק ג (פרשת בראשית)

[ג] ויהי מקץ ימים. זמן פסח היה, אמר אדם לבניו עתידים ישראל כולם להביא פסחיהם ויהיו לרצון ועת רצון היא זאת, אף אתם הביאו קרבניכם לפניו וירצה לכם: ויבא קין מפרי האדמה. משיוורי מאכלו הביא מזרע פשתן:

23. פסיקתא זוטרתי (לקח טוב) בראשית פרק ד פסוק ג (פרשת בראשית)

(ג) ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה'. לא אמר מראשית פרי האדמה, אלא מפרי האדמה, מלמד שהיה אוכל את הבכורות ומכבד למלך בסייפות:

24. מדרש הגדול בראשית פרק ד פסוק ג (פרשת בראשית)

ויהי מקץ ימים. תאנא כיון שהגיע ליל הפסח קרא אדם לבניו ואמר להם בני בזה היום עתידין ישראל להקריב קרבן פסחים לבוראן. הקריבו אף אתם לבוראכם קרבן, כדי שיתרצה בכם ויפסח עליכם. והביא קין מותר מאכלו קליות וזרע פשתן דבר מאוס והקריבו מנחה לה' על אותו המזבח שהקריב עליו אדם הראשון.

25. כתר יונתן בראשית פרק ד פסוק ג (פרשת בראשית)

ויהי מסוף ימים ובארבעה עשר בניסן ויבא קין מגידול של אדמה מזרע כותנה קורבן ביכורים לפני יי:

26. רש"י בראשית פרק ד פסוק ג (פרשת בראשית)

(ג) מפרי האדמה - מן הגרוע, ויש אגדה שאומרת זרע פשתן היה:

27. אבן עזרא בראשית פרק ד פסוק ג (פרשת בראשית)

ובעבור שכתוב מבכורות צאנו, יש סמך כי לא הביא קין מן הבכורים:

28. רד"ק בראשית פרק ד פסוק ג (פרשת בראשית)

ובמדרש (פדר"א כ"א) זרע פשתן הביא לפיכך נאסרו כלאי בגדים שלא יתערב מה שהוא ממנחת קין עם מה שהוא ממנחת הבל:

29. ויקרא פרק יט פסוק יח - יט (פרשת קדושים)

(יח) לֹא־תִקַּח אֶת־תַּטְּלַי אֶת־תַּטְּלַי תִּשְׁמְרֵהוּ בְּהַמְתָּהּ לֹא־
תִרְבֶּעַ כְּלָאִים שְׂדֵה לֹא־תִזְרַע כְּלָאִים וּבְגָד כְּלָאִים שֶׁעֵטְוֹ לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ:

30. בכור שור בראשית פרק ד פסוק ג (פרשת בראשית)

(ג) מפרי האדמה. ואין כתוב בקורבנו לשון "חלב" דלא כתב "מחלב כליות חטה"¹, שלא הביא מן המוטב, ובהבל כתיב "חלביהן", שהביא מן המוטב.

31. חזקוני בראשית פרק ד פסוק ג (פרשת בראשית)

מקץ ימים שנולדו. שנה תמימה נקראת ימים על שם שכל הימים חוזרים לסידורן כבתחלה בארוכה ובקצרה. ויבא קין מפרי האדמה ממותר מאכלו כדכתיב ויהי מקץ ימים ויבא קין וגו' לאחר זמן. כאן פרש"י זרע פשתן הביא. ולפיכך אל מנחתו לא שעה לפי שהביא ממותר מאכלו ומן האדמה שנתקללה אבל הבל הביא דבר חשוב קודם שנהנה מהן כדכתיב מבכורות צאנו ומחלביהן. ולפי שבא קלקול על ידי שני קרבנות הללו הזהירם הקדוש ברוך הוא שלא יתחברו צמר ופשתים יחדיו.

32. רבינו מיוחס בראשית פרק ד פסוק ג (פרשת בראשית)

מפרי האדמה. מיני קטניות:

33. רבינו בחיי בראשית פרק ד פסוק ג (פרשת בראשית)

מנחה לה'. המנחה הזאת היתה ביום חמשים לבריאת עולם, בין לדברי רבי אליעזר בין לדברי רבי יהושע, וכן דרשו רז"ל בבראשית רבה: (ב"ר כב, ז) מפרי האדמה מנחה, רבי אליעזר ורבי יהושע, רבי אליעזר אומר בתשרי נברא העולם, רבי יהושע אומר בניסן נברא העולם, ואומר שם: הכל מודים בין לדברי זה בין לדברי זה, לא עשה הבל קיימא בעולם אלא חמשים יום. וממה שהקפידו שני חכמים האלה על חמשים יום, יצא לנו טעם למה שנצטוונו בתורה להקריב מנחה ביום העצרת, כנגד קין והבל שהקריבו מנחה ביום חמשים, כי מתוך אותה המנחה תתברר אמתת הנבואה, והוא שכתוב: ויאמר ה' אל קין. ותתברר ההשגחה, גם העונש והשכר, הכל נכלל שם.

ויש לך להתבונן מכאן על נפלאות הש"י, איך הוא מדקדק בנתינת העונש והשכר, כי לא ישא פני איש שלא יענישנו, ולא יקפח את שכרו שלא יגמלנו, שהרי הבל שנהרג ביום חמשים קבל שכרו, ונתעלה משה לקבל התורה ביום חמשים, וקין שהרג ביום חמשים נתקלל בו ביום, וכחו שהוא יצה"ר עתיד ליענש ולהתבטל מן העולם ביום חמשים דהקב"ה, שכתוב בו: (תהלים צ, ד) "כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול" וגו'. והכל מדה כנגד מדה ממנו יתברך שמו, אשר בידו נפש כל חי, ומענישם וגומלם כרצונו, והכל משפט כי לו הפלס ומאזני משפט. ומזה מנעה התורה חמץ בקרבן מנחה שיש בו רמז ליצה"ר, ואמר הכתוב בכ"מ: (ויקרא ו, י) "לא תאפה חמץ", אבל ביום חמשים צוה בפירוש: (ויקרא כג, יז) "חמץ תאפינה". מפני שיום חמשים של עצרת הוא כנגד היובל הגדול אשר לעולם, שיעקר יצה"ר ויאבד זכרו, והבן זה.

34. שמות פרק יג פסוק ד (פרשת בא)

היום אתם יצאים בה' אלהיכם:

35. שמות פרק כג פסוק יד - טז (פרשת משפטים)

(יד) שְׁלֵשׁ רִגְלִים תִּתֵּן לִי בַשָּׁנָה: (טו) אֶת־תֵּג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת פְּאֶשֶׁר צִוִּיתֶךָ לְמוֹעֵד תִּתֵּן הָאֲבִיב פִּיִּיבוּ יִצְאֵת מִמִּצְרַיִם וְלֹא־יִרְאוּ פְּנֵי רִיקָם: (טז) וְתֵג הַקִּצִּיר בַּפּוּרִי מֵעֵשִׂיף אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְתֵג הָאֶסֶף בַּצֹּאת הַשָּׂדֶה בְּאֶסְפָּךָ אֶת־מַעֲשֵׂיךָ מִן־הַשָּׂדֶה:

36. שמות פרק לד פסוק יח (פרשת כי תשא)

(יח) אֶת־תֵּג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת אֲשֶׁר צִוִּיתֶךָ לְמוֹעֵד תִּתֵּן הָאֲבִיב פִּי בְּתִתֵּן הָאֲבִיב יִצְאֵת מִמִּצְרַיִם: